

PETIT
FORMAT

COL·LECCIÓ

00

20 ANYS DEL PONT MÒBIL

Ricard Lahoz Avendaño

Edita
Autoritat Portuària de Tarragona
Servei de Publicacions
c/ Anselm Clavé, 2
43004 Tarragona
publicacions@porttarragona.cat

Imprimeix
Drudis i Virgili Editors
c/ Ferrers, 1
43003 Tarragona
info@ivirgili.com

Primera edició, gener 2020

Dipòsit legal
T-1528-2019

Copyright
© Del text Ricard Lahoz

© De les fotografies: indicat al peu
foto coberta imatge actual pont mòbil, Autor: Ricard Lahoz

Disseny de la col·lecció
Miquel Pujol Malé

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, tret de l'excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a l'editor o a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals d'algun fragment d'aquesta obra.

PUBLICACIONS DEL
PORT DE TARRAGONA

20 ANYS DEL PONT MÒBIL

Ricard Lahoz

Un gran projecte d'enginyeria

Dissabte 6 de novembre de 1999. Aquella nit, tot i el fred, unes 10.000 persones s'apleguen per veure l'espectacle del grup Comediants que celebra la inauguració del pont mòbil del Port de Tarragona. Un muntatge que combina elements de terra, mar i aire, ideat per a l'ocasió -ple de música i foc- i que compta amb la participació d'unes 350 persones entre actors, figurants i diables.

Un gran castell de focs artificials posa el punt final a una jornada festiva al llarg de la qual s'han desenvolupat nombroses actuacions de l'Esbart Dansaire de Tarragona, les quatre colles

Vista aèria del pont mòbil l'any 2000. Autor: Julio Cunill.

Els presidents dels veïns del Serrallo i Residencial Palau posen la primera pedra del pont. Arxiu del Port de Tarragona. Autor: Manel Caro.

castelleres de la ciutat i la colla Diables Voramar, a més d'un concert de la Banda Unió Musical. El dia anterior, divendres 5 de novembre, ha tingut lloc la inauguració oficial a càrrec dels representants de les institucions.

Enrere queden quinze mesos d'obres. El 6 d'agost de 1998 es posa la primera pedra d'una nova infraestructura que farà un total de 1423 metres de longitud entre els molls de Lleida i Reus. El pont estricte són 196 metres, dels quals la part mòbil en fa 103. Es tracta de dues fulles simètriques amb un angle d'obertura de 82° , mentre la plataforma viària té una amplada de 12 metres, sumant els dos carrils de trànsit i els dos vorals. Pesa 86 tones i arriba a una alçada màxima de 25 metres.

Construcció del pont entre l'estiu de 1998 i octubre de 1999. Arxiu del Port de Tarragona. Autor: Manel Caro.

El projecte tècnic, realitzat pels equips propis d'Enginyeria de l'Autoritat Portuària de Tarragona, suposa una inversió de 2.400 milions de pessetes de l'època (uns 14 milions i mig d'euros) i ja contempla des de la seva redacció inicial la possibilitat de construir de manera paral·lela al pont per a vehicles un segon pont per al ferrocarril, una infraestructura que avui en dia encara no s'ha desenvolupat.

Altres consideracions tècniques són que el màxim de gàlib és de 7,5 metres a la part central del tram mòbil. L'operació d'obertura triga al voltant de 2 minuts i l'operació completa es calcula que es pot fer en un mínim de 5 minuts. Cada vegada que s'acciona la maquinària del pont, prèviament es posen en funcionament una senyalització acústica, dues senyalitzacions semafòriques -una per a embarcacions i una altra per a vehicles- i la baixada de les barreres en els dos molls per impedir que qualsevol element dificulti l'operació.

Un cop assegurat que el pont està buit, es posa en marxa el mecanisme d'aixecar les dues fulles. Tot el procés es pot supervisar des de la torre de control situada al costat del pont i remotament des de la seu de la policia portuària. Tres bombes hidràuliques de 55 kW cadascuna fan posar en marxa la infraestructura cada cop que es precisa. El sistema deixa de funcionar automàticament quan les condicions meteorològiques a causa del vent són adverses. Pel que fa al manteniment, s'hi programen revisions setmanals, mensuals i anuals. A més, cada tres anys s'hi fa una aturada total durant un cap de setmana per canviar l'oli hidràulic.

El novembre de 1999 entra en funcionament el pont que desvia els camions que fins llavors passaven pel Serrallo i Torres Jordi

Inauguració del pont mòbil per part de les autoritats, el 5 de novembre de 1999. Arxiu del Port de Tarragona. Autor: Manel Caro.

Un veler arriba al port pel pont mòbil, el 9 d'octubre del 2000. Arxiu del Port de Tarragona. Autor: Manel Caro.

Imatge actual del pont mòbil. Autor: Ricard Lahoz.

Com a curiositat, cal esmentar que totes les barques de pesca del Serrallo poden passar per sota el pont sense haver d'aixecar les fulles mòbils perquè, en el seu moment, s'hi van fer petites adaptacions d'alçada a les antenes i altres elements que sobresortien. Això evita accionar la infraestructura moltes més vegades al dia.

Tres setmanes després de la festa inaugural, el dilluns 29 de novembre de 1999 entra en funcionament el pont mòbil, la qual cosa permet ja definitivament desviar el trànsit de camions que fins aleshores circulen pel Serrallo i Residencial Palau.

Es calcula que en aquell moment cada dia hi passen un miler de vehicles pesants que provoquen sorolls i molèsties als veïns dels dos barris. Al cap d'uns dies, el diumenge 19 de desembre, el Port de Tarragona organitza una jornada de portes obertes, que fa possible que més de 4.000 persones estrenin el pont mòbil amb un tranquil passeig de banda a banda i amb una vista insòlita de les instal·lacions portuàries i de la ciutat.

Imatge actual del pont mòbil. Autor: Ricard Lahoz.

Imatge actual del pont mòbil. Autor: Ricard Lahoz.

La nova infraestructura suposa un canvi radical per als veïns i permet encetar una profunda transformació urbanística del front marítim urbà de Tarragona entre la plaça dels Carros i el riu Francolí que s'ha anat desenvolupant al llarg dels últims vint anys. També s'accentua el procés de reconversió dels vells refugis i tinglados en equipaments d'ús cultural que havia començat la segona meitat dels anys vuitanta amb la remodelació del Tinglado 1 en espai expositiu.

Tot comença el 1986

Fem una mirada enrere: el Govern espanyol socialista que s'estrena a finals de 1982, atorga poder executiu als presidents de les juntes d'obres dels ports i impulsa la transformació de les seves instal·lacions més obsoletes amb l'objectiu de donar-los usos ciutadans. Tarragona és el primer port de l'Estat que inicia aquest procés. La dàrsena interior, de poc calat, s'havia quedat petita per l'augment progressiu de l'activitat, i s'havia endegat la construcció de nous molls. Els tinglados dels molls de Costa i de Llevant feien encara de magatzem de mercaderies diverses, però anaven de baixa. Al refugi més proper al Serrallo s'havien traslladat els tallers i els operaris de manteniment que havien estat ocupant fins aleshores unes naus a la zona de la Pedrera.

En aquest context, s'impulsa la primera operació per obrir el port a la ciutat com a espai per activitats culturals, lúdiques i socials. El 27 de juny de 1986 s'inaugura oficialment el Tinglado 1 amb una festa al carrer i les I Jornades Portuàries i l'exposició "Obra Pública, Patrimoni Cultural" a l'interior. És un espai ampli i diàfan de 900 metres quadrats que servirà per esdeveniments socials, exposicions, congressos, seminaris i activitats de tota

mena. Una funció polivalent que conserva tres dècades després. L'impuls inicial prosseguirà més endavant, la primavera de 1988, quan el Tinglado 2 s'obre a la ciutat amb una exposició col·lectiva d'escultura, que marcarà el seu destí com a espai d'art contemporani. Aquest tinglado és el que conserva més fidelment la fesomia original de finals del segle XIX.

La construcció del pont mòbil és el punt de partida d'una profunda transformació del front marítim

Vista del pont mòbil des del seu interior quan es posa en marxa el mecanisme d'elevació de les dues fulles. Autor: Ricard Lahoz

Enderrocament de l'antiga seu del Club Nàutic de Tarragona, l'estiu de 1999.
Arxiu del Port de Tarragona. Autor: Manel Caro.

El Tinglado 4, el més proper al Serrallo, es restaura el 1993 amb una actuació que és distingida amb el premi Bonaplata, que atorga el Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya. La seva funció inicial és fer d'estació marítima amb un local de restauració, però després esdevé un altre espai cultural del Moll de Costa. Actualment acull, de manera provisional, l'exposició de síntesi del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. El Tinglado 3 es destina a escola-taller a partir de 1992. S'hi faran tres cursos de formació que s'utilitzen per recuperar antics oficis de la mar i realitzar mòduls en reparació de motors nàutics, construcció d'embarcacions en fusta i fibra, veles i mestres d'aixa. La seva feina permetrà recuperar patrimoni marítim, crear el CEMAPT (Centre d'Estudis Marítims del Port de Tarragona) i posar les bases del futur Museu del Port, que obrirà portes al Refugi 2 el mes de maig de l'any 2000, només sis mesos després de la posada en funcionament del pont mòbil.

L'obra més determinant

El pont que uneix els molls de Lleida i Reus és la peça clau d'aquest procés d'obertura del Port a la ciutat i de transformació urbanística perquè millora la qualitat de vida dels veïns i permet que la resta de la ciutadania pugui gaudir d'uns espais oberts al mar. Us imagineu la ciutat d'avui amb un miler de camions travessant cada dia el Serrallo i l'entorn de Torres Jordi i Tabacalera? La pressió veïnal després de la riuada del 1994 accelera la construcció d'una infraestructura que canviarà per sempre la fesomia del front marítim de Tarragona que és competència de l'Autoritat Portuària.

El nou port esportiu, que es posa en funcionament el 1996, permet traslladar-hi la seu del Reial Club Nàutic de Tarragona que s'inaugura un any després. Això facilita l'enderrocament de les velles instal·lacions del club -situades a la sortida del 'pont de la petxina' - que es materialitza l'estiu de 1999. És el primer edifici situat a primera línia de mar que desapareix i obre una finestra al mar venint del centre de la ciutat. La primavera del mateix any s'inaugura el passeig de l'Escullera.

Trasllat d'una grua pel Moll de Costa l'any 2003. Arxiu del Port de Tarragona.
Autor: Manel Caro.

Paral·lelament, es tanca l'activitat de l'empresa Astilleros de Tarragona S.A., fundada el 1918, i es procedeix a l'enderrocament de les seves instal·lacions. A principis de l'any 2000 es presenta el projecte de construcció en aquests terrenys de la nova seu de la Confraria de Pescadors. Les obres d'aquest equipament s'enllesteixen el maig de 2003. La nova seu es dissenya amb els serveis més moderns per ordenar el procés d'arribada, subhasta i distribució del peix, però amb unes dimensions d'espai que després no s'han confirmat pel descens de barques, captures i pescadors. Aquest fet, de retruc, provoca un efecte positiu, perquè una part de les instal·lacions buides de la llotja de peix les ocuparan les nombroses entitats del Serrallo i, des del 2018, l'espai pedagògic Observatori Blau, sota la direcció del Museu del Port.

Obres de construcció del pàrquing del Serrallo l'any 2005. Arxiu del Port de Tarragona. Autor: Manel Caro.

Obres de reforma al Serrallo davant l'església de Sant Pere, l'any 2007. Arxiu del Port de Tarragona. Autor: Manel Caro.

El nou edifici de la confraria, situat davant l'església de Sant Pere, comporta una altra actuació urbanística, la més gran en dimensions. A finals de 2003 es procedeix a enderrocar la vella llotja, la fàbrica de gel i les casetes on els pescadors guarden els estris. Aquests edificis, que envolten fins aleshores els habitatges del carrer Trafalgar del mar. L'actuació de les excavadores és el principi d'un projecte de transformació radical que ens porta a la façana del Serrallo tal com la coneixem avui.

Moll de Costa, l'any 2009, un cop en l'estidala se va reformar. Les grúes històriques encara no s'han traslladat al costat del Refugi 1. Arxiu Port de Tarragona.
Autor: Manel Caro

El procés culmina el dia de sant Pere de 2007 quan s'inaugura la remodelació del front marítim que va del 'pont de la petxina' al riu: un ampli passeig amb fonts, jardins, mobiliari urbà i pèrgoles, a més de la zona destinada a les terrasses de bars i restaurants.

Poc abans, el 2006, comença a operar la marina Port Tarraco, que es dedica a la gestió d'amarratges i locals comercials de la dàrsena interior després d'un altre procés de profunda reforma. L'especialització en un tipus de vaixells de gran luxe és un element distintiu que ajuda a consolidar el canvi de fesomia de la façana marítima portuària.

La columna vertebral d'aquesta façana remodelada és el Moll de Costa -en l'actualitat, passeig del Gremi de Marejants- que el 2009 s'adapta a la nova realitat: amplia voreres, redueix el pas de vehicles a dos carrils, incorpora carril bici i àrees de jocs infantils, instal·la nous punts de llum i mobiliari urbà i enjardina l'entorn. El vial, que havia estat zona de càrrega i descàrrega de mercaderies fa dècades, és avui el passeig cultural més important de Tarragona: Museu del Port, Museu Nacional Arqueològic, espais expositius als tinglados 1 i 2 i espai polivalent al Refugi 1.

Un altre equipament s'ha afegit des del 2016 a l'oferta cultural i lúdica: l'antic Teatre del Pòsit reconvertit ara en el Teatre del Serrallo. I a tocar del riu, la reforma progressiva dels espais ha permès estrenar-hi la nova seu de la policia portuària, les instal·lacions del rem del Club Nàutic i el magatzem "Les remendadores".

El Moll de Costa, que era zona industrial i de mercaderies, és avui el passeig cultural més important de Tarragona

Imatge actual del pont mòbil. Autoritat Portuària de Tarragona. Autor: Mateu Salvat

En resum, en poc més de tres dècades el front marítim del Port de Tarragona ha viscut una transformació profunda, però l'obra que representa el punt d'inflexió és la construcció del pont mòbil, ara fa vint anys. El pont permet que cap dels més de 825.000 camions que anualment entren i surten del Port

circulin pel Serrallo i Torres Jordi. El pont fa possible reconvertir una àrea de port industrial envaïda per camions, vaixells i grues en una zona atractiva i d'esbarjo ocupada per esportistes, passejants, ciclistes, patinadors i amants de la cultura. El pont mòbil del 1999 fa possible la Tarragona que mira al mar avui.

Dissabte 6 de novembre de 1999. Aquella nit, tot i el fred, unes 10.000 persones s'apleguen per veure l'espectacle del grup Comediants que celebra la inauguració del pont mòbil del Port de Tarragona. Enrere queden quinze mesos d'obres. El 6 d'agost de 1998 es posa la primera pedra d'una nova infraestructura que farà un total de 1423 metres de longitud entre els molls de Lleida i Reus.

La infraestructura suposa un canvi radical per als veïns i permet encetar una profunda transformació urbanística del front marítim urbà de Tarragona entre la plaça dels Carros i el riu Francolí que s'ha anat desenvolupant al llarg dels últims vint anys.

Ricard Lahoz Avendaño (Barcelona, 1965). Periodista. Director de la revista i digital 'Fet a Tarragona'. Autor d'altres llibres de temàtica local. Exdirector de Tarragona Ràdio i actualment col·laborador de Ràdio Ciutat de Tarragona. Professor de Periodisme a la URV.